

ОПРЕДЕЛЕНИЕ

№ 457

гр. София, 15.11.2022 г.

**СОФИЙСКИ ОКРЪЖЕН СЪД, III ВТОРОИНСТАНЦИОНЕН
НАКАЗАТЕЛЕН СЪСТАВ**, в закрито заседание на петнадесети ноември
през две хиляди двадесет и втора година в следния състав:

Председател: Яника Т. Бозаджиева

Членове: Мариета Неделчева
Андон Г. Миталов

като разгледа докладваното от Яника Т. Бозаджиева Въззивно частно
наказателно дело № 20221800600432 по описа за 2022 година

Софийски Окръжен съд е инстанция по въззивен контрол в
производството по чл.243, ал.7 и 8 НПК, инициирано по жалба на Р.
Свиеркоси против определение на РС – гр. С. от 2.06.2022г. по ЧНД № 97
/2022г., по силата на което на жалбоподателката е отказано обжалване на
постановление за прекратяване на наказателното производство, тъй като е
отречено качеството и на пострададо лице от престъплението- по смисъла на
чл.243, ал.7 НПК.

Жалбоподателката атакува това определение като неправилно и
незаконосъобразно, счита, че същото е постановено в нарушение на
материалния и процесуалния закон.

Развива съображения в посока на това, че е заповедта за домашно
насилие е издадена в пряк интерес на децата и на нея- като родител, който
упражнява родителските права, възложени по решение на съда. Счита, че
преценката следва да се изгражда за всеки конкретен случай, дали от
изпълнителното деяние като човешко действие или бездействие са
произтекли вреди. Навежда съображения от гледна точка на закона и
константната съдебна практика, която нееднократно допуска от
осъществяването на престъпления, чийто изпълнителни деяния не включват
като съставомерен признак , като пряка и непосредствена последица да са
произтекли вреди за друго – физическо или юридическо лице. Моли съда да

отмени обжалваното определение и да върне делото на РС –С. продължаване на съдопроизводствените действия и разглеждане на жалбата против постановлението на РП по същество.

Настоящият съд като разгледа подадената жалба, осъществи цялостен самостоятелен служебен контрол по чл.314, ал.1 НПК на обжалваното определение, на базата на приложимите разпоредби от процесуалния и материалния закон, намира за установено следното:

На 30.09.2020г., по реда на чл.212, ал.1 НПК е образувано досъдебно производство, за неизпълнение на Заповед за защита от домашно насилие, издадена на 20.07.2020г. от Софийски Окръжен съд по гр.д. № 287/2020г. по описа на съда и за това, че от 5.03.2019г. до 29.09.2020г., когато е образувано настоящото производство се създават пречки за изпълнение на съдебно решение №227822.06.2018г., постановено по гр.д. № 117/2018г. на СОС-престъпления по чл.296 НК и по чл. 182,ал.2 НК. Наказателното производство, макар и да няма формално привлечено към наказателна отговорност лице , на практика е водено против П. А. П. /бивш съпруг на жалбоподателката/. Законен повод за образуване на наказателното производство е послужила жалба, подадена от Р. С., за това, че П. не се съобразява, укрива и отказва да и предаде децата и дори осуетява всякакъв контакт с майката, като по този начин саботира действието на на съдебното решение, по силата на което са възложени за упражняване родителските права по отношение на двете, ненавършили пълнолетие деца, родени от брака, както и заповедта за въздържане от домашно насилие, имаща за предмет защита на законните интереси на децата и на родителя, упражняващ правата им.

При наличието на законен повод и достатъчно данни, за извършване на противозаконно деяние, описващо обективните и субективни признаци на престъпление по НК, единственият орган компетентен да образува наказателно производство и да предприеме наказателно преследване срещу определено лице, овластен от Конституцията и законите на РБългария е прокуратурата.Суверинитетът на обвинителната власт се изразява в правомощието да даде собствена правна оценка на изложените в жалбата или сигнала факти, след проверката им, като ги квалифицира като престъпления, като в това отношение не е обвързана от правната квалификация, поддържана

от жалбоподателя.

РП К. се е десезирала с мотив, че не е компетентна да се произнесе по осъществяване на престъпното деяние по чл.182, ал.2 НК, тъй като същото било от частен характер. Този отказ е осъществен, без да се обсъди наличието на предпоставките по чл.48 НПК, за встъпване на обвинителната власт по това производство /макар и да е от частен характер/, поради връзка с другото обвинение и най-вече, имайки предвид, че съдебното решение за предоставяне на родителските права, формално е издадено в полза на майката, но реално-защитава и обслужва интересите на малолетните деца, да бъдат отглеждани и възпитавани от родителя, по-пригоден и полезен в това отношение, с оглед възрастта и потребностите на децата, съобразно преценка, осъществена в съответствие със закона от надлежния съд, а страната, която не изпълнява съдебното решение, свързано с мерките е родител-лице, спрямо което малолетните деца се намират в пряка зависимост. Както са налице фактически данни, че използвайки авторитета и контрола над децата, същият не ги допуска и осуетява дори срещите с жалбоподателката-тяхната майка.

Отделен е въпросът с престъплението по чл.296 НК, което се преследва по инициатива на държавното обвинение.

При частичното прекратяване в частта, досежно обвинението по чл.182 ал.2 НК, когато констатира, че не е компетентен да се произнесе за това престъпление, предмет на досъдебното производство, суверенът на същото, следва да даде еднозначен и категоричен отговор на въпроса, че в зависимост от събраните доказателства и установените на тяхната основа фактически изводи, при спазване на правилата за формиране на вътрешно убеждение, не се установява да е осъществено друго деяние, имащо характеристиките на престъпление по НК – в т.ч. и престъпление по чл.296 НК. Едва тогава би могло да бъде прекратено производството. Така в мотивите на Р№ 598/2003г. по н.д. №485/2002г. на I НО се сочи: Липсата на самоуправство в поведението на уличената не е достатъчно за прекратяване на наказателното производство. Както при постановяване на оправдателна присъда, в инкриминираното поведение трябва да липсват признаците не само на престъплението по чл.323, ал.1 НК, но и на всяко друго престъпление /деянието „да не съставлява престъпление“ изобщо – чл.302 НПК- виж и Р№452/2001 –I/. Такова произнасяне липсва в съдебната фаза на

производството, а то е било дължимо най-напред от прокурора”.

Ограничение на този суверинитет на Прокуратурата е признато от законодателя в полза на съда, който не е обвързан с правните изводи на прокуратурата и проверява на собствено основание правнорелевантните факти в производството по чл.243 НПК, съпоставяйки ги с материалния закон, може да им даде различна или допълнителна правна оценка, като формира правни изводи, различни от тези на прокуратурата.

Настоящият съдебен състав, в редица свои други решения по предходни казуси е имал повод нееднократно и константно да посочи, че във всички случаи, процесуалноправният извод за признаване или отричане на качеството на определено лице на „пострадал” по смисъла на чл.74,ал.1 НПК/ респ. „ощетено юридическо лице“ следва да се изгражда в съответствие с дадената от закона дефиниция, в зависимост от преценката дали лицето реално е претърпяло имуществени или неимуществени вреди. В това отношение от издаването на задължителното за прилагане ППВС №7/85г. ВСР и ВКС е последователен и категоричен в своите решения, че на обезщетяване подлежат не само вреди, които са „елемент от престъпния състав, както е посочено в т.р. № 88/82г. на ОСНК, но и когато не са такъв елемент, защото законът не прави разлика”, стига да са пряка и непосредствена последица от престъплението / от непозволеното увреждане- т.5 от мотивите на Постановлението –В т.смисъл и Р №81 по н.д. №47/2009г. на І НО.

Престъплението неизпълнение на съдебна заповед за защита от домашно насилие по чл. 296, ал.1 НК, имащо систематично място в глава Осма, раздел Трети: „престъпления против правосъдието“, засяга като непосредствен обект обществените отношения, легитимиращи централната роля на закона като единствен регулатор в споровете за права между членовете на обществото, от което произтича забраната за всички граждани на правовата държава да се въздържат от извънзаконови и извънсъдебни насилствени средства в семейните отношения и среда. Забраненото от закона поведение, попадащо под бланкетната формулировка :“домашно насилие“, обективно, по своята същност и проявление е поведение, с което се нанасят неимуществени вреди на лица от семейния кръг и среда, засегнати от същото. Изпълнителното деяние на престъплението, описва две насрещни страни –

деецът, упражняващ домашно насилие и жертвата- потърпевшия от същото, който се намира в неравностойно положение, спрямо дееца, затова по принцип противозаконните действия на извършителя на насилствено въдворяване на твърдяното от него право, предизвикват правна промяна в посока на осуетяване на признатите от закона права на спокойствие и сигурност и изобщо –права на личността на насрещната страна.Това е така, защото интересите на дееца –адресат на забраната и пострадал стоят на една и съща плоскост, но са противоположни и взаимнопротиворечащи си и взаимноотричащи се по своята същност, поради което степента на увреждане на правата на пострадалия правопрпорционална по интензитет на упражненото насилие и контролът и тираничното налагане на собствени правила в семейна среда, които си обезпечава деецът, предприемайки самоволно и в нарушение на предписаното от съда поведение, създаващо забрана да се въздържа от насилствени действия, спрямо членове на семейството си, които най-често са деца. В последният случай единствения, който би могъл да упражни правата на децата и да ги защити от действия, изпълващи със съдържание забраненото от закона „домашно насилие“ е другия родител, който по силата на това обективно има качеството на пострадал от насилието- пряко- не само когато е насочено против него, но и когато засяга родените от брака деца.

По своята същност правото на обжалване е гарантирана от закона процесуална възможност на субектите –носителите на имуществени и неимуществени-лични права, признати от процесуалния закон, да предизвикат посредством процесуалното средство- жалба проверка на законосъобразността и обосноваността на съответните решения. Упражняването му предполага то да е необходимо за пълноценното и ефективно осъществяване на защитата на правата и равните процесуални възможности, предоставени на страните от закона и достъпа до правосъдие, гарантиран от Конституцията.

Задължение на държавата е, чрез законодателството да обезпечи ефективна възможност на гражданите да защитят нарушените си и застрашени права.

Тази възможност не се ограничава само до обвиняемия /подсъдимия, а в равна степен принадлежи на пострадалия, чийто нарушени права са

основание за възникване на материално правно отношение между държавата и извършителя, при надлежни процесуалноправни гаранции за обективен и справедлив процес на разкриване на обективната истина, основан на равенство и законност. Законът допуска и признава права на пострадалия, като временна процесуална фигура на предварителния етап, с оглед възможността в същинската фаза да се развие до същинска страна като частен обвинител или граждански ищец и в това си процесуално качество да допринесе с активното си процесуално поведение за постановяването на правилен и законосъобразен съдебен акт. По този начин участието и защитата на правата на пострадалото лице следва да се съблюдава стриктно от съда, като пряко свързани именно с целите и функциите на наказателното правораздаване, а не с гражданскоправните последици, които са второстепенни и акцесорни.

Ето защо, както и в предходни свои решения настоящият състав е посочвал, неоправданото отричане на процесуалното качество на пострадали, на лицето, претърпяло вреди като пряка последица от престъпната дейтелност и отнемането на процесуалната му възможност да инициира ревизия на актовете, нарушаващи неговите права във всички случаи следва да се преценява като незаконосъобразно и подлежащо на отмяна.

Независимо от правната квалификация, която ще бъде възприета която с оглед упоменатото по-горе е в приоритетите на обвинителната власт и подлежи на ревизия по реда на чл.243 НПК от съда едва в производството за разглеждане на постановлението по същество, вън от всякакво съмнение е обаче, че резултата от противозаконните действия на П., рефлектират в правната сфера на жалбоподателката Р. С., като родител, на когото освен това със съдебно решение са възложени отговорността за отглеждането, развитието и възпитанието на малолетните деца и ангажимента- същите да се осъществяват по правилен и съответстващ на интересите на децата начин – в спокойна и лишена от насилие, сигурна семейна и домашна среда.

Поради тези обстоятелства, жалбоподателката притежава признатото и от процесуалния закон –чл.74 НПК качество на пострадала страна с всички произтичащи от това правомощия, в т.ч. и правото да обжалва Постановлението за прекратяване на РП, което неоснователно и незаконосъобразно и е отказано от РС-гр.С., постановил атакуваното

определение.

Горните констатации обуславят отмяна на обжалвания съдебен акт и връщане на делото на РС –С. за произнасяне по същество.

Касае се за определение, преграждащо пътя на наказателното производство, в което обаче липсва произнасяне по същество. Настоящата инстанция не би могла да замести с решението си липсващото произнасяне по същество, дължимо от страна на РС, без да осъществи особено съществено нарушение на процесуалните правила, свързано с правото на страните да обжалват пред две инстанции постановленията на Прокуратурата за прекратяване на наказателното производство, тъй като в нарушение на процесуалния закон би се явила първа и единствена контролираща инстанция по същество.

Предвид гореизложеното и на осн.чл.243, ал.8, вр.ал.7 НПК съдът

ОПРЕДЕЛИ:

ОТМЕНЯВА определение № 50/23.02.2012г., постановено по ЧНД № 97/2022г. по описа на РС –С., с което е оставена без разглеждане жалбата от Р. С., против постановление от 10.08.2021г. за прекратяване на наказателното производство по ДП № 49/2020г. на РУ Г..

ВРЪЩА делото на РС- С. за разглеждане на жалбата и за произнасяне по същество.

Определението е окончателно.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____